

A sajtóról.

Samassa biboros érsek a sajtóról a többek közt a következőleg nyilatkozott:

A sajtó az emberiségre kétségkívül sok jót és hasznosat árasztott. Viszont e nagyhatalmu tényezőnek a közéletre kiható szerfelett ártalmas befolyása is elvitázhatatlan. A kimondott szónak, a megfogamzott gondolatnak utat nyit az a palotába, kunyhóba, egyesek szívébe, nemzetek köztudatába egyaránt. Ügyeskedő fogásokkal kikövetelti mintegy meg hallgattatását. És hogy a röpke betűk által világszerte hirdetett elvek, valódi, vagy ál-igazságok, világnézetek és erkölcsi felfogások, mennyire tudnak a százazrek lelkében visszhangot kelteni, azt, fájdalom, nem a hangoztatott elvek, igazságok belső értéke, hanem a néprétegek szellemi és erkölcsi erejének fogyatékossága s ebből eredő szinte hihetetlen mérvű önállótlanúsága, megteveszthetősége, befolyásolhatósága dönti el.

— **Nagy György levele.** Nagy György, az agilis honatya levelet intézett az „Ellenzék” szerkesztőségéhez, melyben többek között azt mondja:

Nagyon örvendek, hogy az Ellenzék a most folyó küzdelemben az igazi függetlenségi harcait segíti s a fényes multu lap, Erdély hatalmas hangja szócsöve az igaz, becsületes magyar emberek politikai felfogásának tolmácsolója. Erősen hiszem hogy egy új választáson kiirthatjuk a labancokat, a lakájokat, győzni fog az az irány, az a politika, melyet az Ellenzék is hirdet.

Itt említjük még meg, hogy Nagy György holnap d. u. 5 órakor Kolozsvárra érkezik, a hol a vasárnap tartandó unit. főtanácsi ülésen részt vesz.

— **A Szent Imre Egyesület ünnepélye.** Előkelő, szép közönség jelentében tartotta meg tegnapelőtt d. u. fél 6 órakor a kolozsvári Szent Imre Egyesület védő szentjének, Szent Imre első magyar királyi hercegnek ünnepére rendezett ünnepélyt a központi egyetem aulájában. A gazdag műsorú ünnepélyt a kolozsvári róm. kath. főgimn. énekkara vezette be Berecz: nagy imakar-ával. Ezuttal is konstatálnuk kellett, a mit már mondtunk is, hogy a kolozsvári piarista gimnázium énekkara nemcsak hogy első énekkara az erdélyi középiskoláknak, de az egész országban is kevés van ilyen fegyelmesség, kiváló énekkar, melynek összeválogó, precíz előadásában a tegnapelőtti közönség is teljes mértékben gyönyörködött. Rövid, de tartalmas, frappáns megnyitó beszédet mondott Pál István apátkanonok, az egyesület tb. elnöke. Jakabházy Margit nagyon szépen szavalta Vietonisz I. „Cinka panna” c. költeményét. A jónevű Lengyel-féle vonós négyes Mozart XIX. G dur vonós négyesét adta elő a közönség általános figyelmé mellett. Ifj. Szentkirályi Ákos, az egyesület elnöke tartalmas ünnepi beszéde s a gimnáziumi énekkar egy hatásos énekszámát után Bencédy Micike, Mócsiról, játszta el Székely: 34-ik magyar ábrándját, finom művészettel, kiváló technikával és sok érzéssel. A közönség lelkesen megtapsolta és megújra. Gámenty Jenő csengő organummal, igen hatásosan szavalta el P. Jánosy B. „Szent Imréhez” c. ódáját. Nagyon hatásos pontja volt a műsornak Balázs Miklós városi h. pénztáriellenőr cimbalom játéka. Magyar népdalokat játszott, utólráhetetlen finomsággal, ragyogó technikával. Ez a nem nagyon kultivált s a zongora miatt leszorított, de rendkívül kedves hangszer igazán alkalmas a legintenzívebb hangulatok felébresztésére, ha valaki művészettel kezeli és Balázs olyan kezelője a cimbalomnak, a milyen ma az országban nem sok van. Szegárdy József egyesületi alelnök rövid záróbeszéde és a főgim. énekkarának egy remekül előadott dalával a magas nivóju ünnepély 7 óra tájban véget ért.

— **Szent Antal estély.** Tegnap este kezdődött meg szép közönség jelenlétében a Szent Antal estélyek sorozata. A tegnapi felolvasó estélyt a ferencendi kolostor refektóriumában tartották meg. A Mária énekkar három hangulatos dalt adott elő, Kreszta Róza rendkívül hatásos szavalt egy költeményt s ugyancsak hatásos előadásban szavalt Gáspár Tivadar joghallgató is, míg dr. Komáromy Dezső, theol. tanár, a jeles hitszónok élvezetes előadást tartott assisi Szent Ferencről és haláláról.

— Ismeretterjesztő hasznos előadás. Az iparos segédmunkások képzésére szervezett kolozsvári helyi bizottság 1909. évi november hó 21-én (vasárnap) délután 3 órakor Városház közgyűlési termében Ismeretterjesztő előadást rendez. Előadást tart Dr. Konrád Eániel: „A dohányról.”

— **Erzsébet ünnep a felsőbb leányiskolában.** Kegyeletes ünneppel áldozott az állami felsőbb leányiskola ma délelőtt Erzsébet királyné emlékének. Az ünnep, amelyen jelen volt a növen-

dékekkel az intézet tanártestülete, a Himnusz elénekklésével kezdődött. Ezután Póczy Erzsike, VI. o. növendék szavalta el a „Volt egyszer egy királyné” c. verset melegen. érzéssel. Utána Dárda Elza VI. o. növendék olvasott fel szépen megírt, lendületes megemlékezést. Az énekkar a „Stabat mater dolorosa”-t énekelte el gondos, megható előadásban. Radó Irma, V. o. növendék, Sas Ede „Erzsébet királyné és a virágok” c. költeményét szavalta el nyugodt, biztos, kifejező hanghordozással, kellő érzéssel. A nagyon szépen sikerült ünnepet a Szózat elénekklése zárta be. Az énekszámok előkészítésben nagy érdeme van Várady Erzsébet intézeti ének- és zenetanárnőnek.

— **Szvacsina beteg.** Szvacsina Géza, m. kir. udvari tanácsos, polgármester, napok óta gyöngélikedik. Baja nem komoly, de szobához köti s így kivatalába sem járhat fel.

— **A helybeli villamosmü igazgatósága** ipariskolát végzett műszaki gyakornokot keres. Pályázók személyesen jelentkezzenek a mü Széchenyi-téri irodájában.

— **Az osztálysorsjáték** húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki: 60.000 koronát nyert: 102928. 10.000 koronát nyert: 44972. 2000 koronát nyertek: 37080. 1000 koronát nyertek: 10112, 99832, 96715, 105322. 500 koronát nyertek: 10112, 18889, 22007, 267000, 79196. 300 koronát nyertek: 2971, 13234, 15094, 17634, 21867, 33717, 47332, 7450, 81352, 86860, 88034, 88573, 102428, 108686. A többi kihúzott számok 100 és 40 koronát nyertek.

— **Az E. M. E. népszerű előadása.** Tegnap d. u. 5 órakor a hagyományos és megszokott érdeklődés nyilvánulása mellett tartotta meg az E. M. E. 4-ik népszerű tudományos előadását. Ez alkalommal dr. Imre József egyetemi orvos tanár tartott szabad előadást a közellátásról. A jeles szemész professzor rendkívül érdekes előadás keretében ismertette a szem szerkezetét s rámutatott a látás hibáira. Eredetileg minden ember messzelátónak születik s igen-igen ritka eset azonban, hogy a gyermek már születésekor közellátó. A gyermekek szemében az első 5-6, vagy 10 évben támadnak változások. Öröklött közellátás nincs, csak hajlam, melyet a foglalkozás fajtái fejlesztenek. Svájcban egy vizsgálaton 23.000 hadköteles ifjúból 1800 volt rövidlátó. Legtöbb a finom kézi munkásokra és azokra jut, kiknek a foglalkozás a nemet nagyon igénybe veszi. A szemgolyók feszülése a szem rezgése, fáradása inind hatnak a bajra, amely fokozódva kellemetlenné válik és az embert sokban korlátozza. Ma a hatóságok, iskolák mindent megtesznek kifejlődése ellen. Csak a család nem fordít kellő figyelmet rá. Ezért az előadó erre hívta fel hallgatósága figyelmét. A szem szerkezetéről s bajairól néhány képet is mutatott be. Ép olyan élvezetes, mint tanulságos előadása végén lelkesen megéljenezte a jeles előadót az egybegyűlt nagyszámu közönség.

— **Esik a hó.** Berlinből táviratozzák s tegnap este óta állandóan hó esik, minek következtében több helyen forgalmi zavar állott be. — A hóesés következtében a táviróüzemben tömeges zavarok állottak be. A nyugati és délnyugati összes belföldi felső vezetékek üzeme szünetel, továbbá nem működik az összeköttetés Belgium, Hollandia, Anglia, Dánia, Svédország, Norvégia, Ausztria-Magyarország, Románia, Törökország és Svájc felé. A belföldi forgalmat, amennyire lehet, belföldi vezetékekkel tartják fenn. A táviratok késése elkerülhetetlen. A javítási munkálatokat a rendelkezésre álló összes erővel megkezdték.

— **Bácskai lakodalom.** Hercegszántón lakodalom volt. A Lihári Mátyás egyetlen leányának 2 fejét kötötték be, a mely alkalommal a jómodu polgár vendégül látta a fél falut. A meghívottak között szerepelt két 17 éves legény, Tóth József és Gyuretyty Marin, akiket ugyanazon érzelmek hevítettek, mint a boldog vőlegényt. De a milyen nagy szerelmet éreztek a legények a más menyasszonya iránt és a mennyire irigyelték a boldog vőlegényt, épp oly nagyon gyűlölték is egymást. A szerelmes legények nem vettek részt a menetben, hanem ott maradtak a lakodalmas házban. Az ablakon néztek a menyasszony után. Közben észrevették, hogy egymás mellé kerültek. Tóth József, aki bánatában már jócskán ivott, durván előlkte maga mellől Gyuretytyot és ólmos végű botjával feléje sujtott. Az ütést Tucin Marin fogta fel, a ki kicsavarta a dühöngő legény kezéből a botot. Tóth József erre a csizmaszárból előrántott egy élesre fent konyhakést és Gyuretyty Marin mellébe döfte. A kés a szerencsétlen legényt közel a szívéig sebesítette meg, oly súlyosan, hogy eszméletlenül rogyott le a padozatra. Gyuretyty Marint haldokolva szállították el a lakodalmas házból. A gyilkos legényt pedig a csendőrök letartóztatták és átkísérték a szabadkai ügyészség foházába.

A bírák előtt.

A tárgyalást elhalasztották.

Budapestről írják: A budapesti esküdtbíró-ságnál tegnap kezdődött a fő tárgyalás Kragujevics Spázó bűnpörben. Az utóbbi mástól esztendő alatt sokat emlegették azt a nevet a hazai és külföldi újságok rendőri krónikái. Nemzetközi hírét Kragujevics Spázó annak köszönheti, hogy nemcsak itthon, hanem a külföldön is összeütközésbe került a jogrenddel. Az ügyészség háromszoros lopással szándékos emberöléssel párosult rablással s gyilkossági kísérlettel vádolja a jogvégzett, nagy mértékben degenerált ifjút. A lopást itthon követte el, a főbenjáró bűntettekkel a berlini s a bécsi hatóságok vádolják.

A zárt tárgyalás során, délután két óra tájban, a védelem azt az indítványt terjesztette elő, hogy a bélini tanukat idézze meg a törvényszék s a míg azok a tanuk megérkeznek, halasszák el a tárgyalást. A törvényszék rövid tanácskozás után elrendelte a berlini tanuk megidézését s egyuttal elnapolta a tárgyalást arra az időre, a mikor a megidézett tanukat ki lehet hallgatni.

— **Tanárok kongresszusa.** Az erd. róm. kath. Státus tanárainak egyesülete ma tartotta kongresszusát Kolozsvárt a róm. kath. főgimn. dísztermében. A tanárok nagy számmal érkeztek a kongresszusra már csütörtökön reggel és délután. Csütörtökön este a piarista rendházban ismerkedési estély volt, melyen megjelentek Pál István apátkanonok, a Státus referense és Márki Sándor egyetemi tanár, igazgató tanácsos is. A kongresszus ma, pénteken délelőtt 8 órakor kezdődött Veni Sancioval és misével, melyet Pál István referens végzett. Mise után a főgimnázium dísztermében a gyűlést Pál Antal egyesületi elnök nyitotta meg tartalmas beszéddel, majd pedig üdvözölte Pál István előadót, mint a főtanhatóság képviselőjét, Márki Sándor egyetemi tanárt, mint a helyi tanári kör képviselőjét. Az üdvözlésre ugy Márki Sándor, valamint Pál István lelkes beszédekkel válaszoltak. Embery Árpád indítványára sürgönyileg üdvözölték Majláth Gusztáv gr. püspököt, Apponyi Albert gróf, minisztert és Zichy Nándor grófot. A tárgysorozat első pontja a Dent-féle latin nyelvtanítási módszer ismertetése volt. A Dent-féle módszert és a Líser sextiféle tankönyvet Fazakas Gáspár székelyudvarhelyi főgimn. tanár ismertette nagyszabású előadásában. Előadása nagy vitát idézett elő, melyben többen vettek részt. Varju János kolozsvári, Zlamál Ágost gyulafehérvári tanárok lelkesedéssel üdvözlik az új módszerű könyveket, ezekkel szemben Bíró Lajos kézdivásárhelyi tanár nagyon megfontolandónak tartja a kérdést. Aggodalmi vannak arra nézve, hogy vajjon az új módszerű könyvekkel nagyobb eredményt lehetne-e elérni, mint eddig. — Különösen nem lehetne megközelíteni a célt, hogy a fiuk, a latin auctorokat megértsék. Pál István referens szintén azt hangsúlyozza, hogy a kongresszus fontolja meg a dolgot, mielőtt döntene. A kongresszus végeredményben úgy határozott, hogy megkéri a státust, hogy a Liber Sexti és hasonló könyveket engedélyezze. Délelőtt a Státus igazgató tanácsa a Nagy Gábor vendéglőjében a tanárok részére ebédet adott. A délutáni tárgyalás simán folyt le és a tanárok az esti vonattal elutaztak.

— **Halálos élcélődés.** Tragikus végű szomorú esetről adnak hírt a torontálmezei Tordáról. A mult héten pénteken a nagybikácsi vadásztársaság körvadászatot rendezett Basahid környékén. A vadászon részt vett Basahidról Bardulovich Péter községi végrehajtó is. Utközben a vadásztársaság egyik tagja, Bardulovich jó barátja, Deffert nagybikácsi tanító élcélődött Bardulovichsal, ami fölött persze a társaság tagjai Bardulovich rovására nagyokat nevettek. Bardulovich bosszankodott a viccelődésen, de csak elnyelte, mikor azonban még vadászat közben is élcélődött vele Deffert, dühös lett s a dolog vége az lett, hogy a két jó barát összeszóllalkozott s egymásnak ment. Bardulovich e közben fölelte a fegyverét Deffertre s heveskedésében a fegyvert elsütötte. A golyó Deffert combjába fúródott s a tanító nyomban összeesett. Persze Bardulovich megijedt tettétől, amelyet nem is annyira szándékosan követett el s maga sietett a legnagyobb buzgalommal Deffert segítségére. A súlyosan sebesült tanítót bevitték a nagyikindai kórházba, de úgy látszik a lösebb valahogyan inficiálódott, mert Deffert állapota egyre sulsosabb lett s szombaton éjjel a kórházban meghalt. A végzetes eset miatt Bardulovich ellen megindították a vizsgálatot, nagy igazságot és részvétet kelt az egész környéken. Deffert tanító holttestét Nákófalvára vitték s ott temették e rendkívüli részvétel mellett.

— **Megszökött a szeretőjével.** Radonovics Lázár — mint reketyói levelezőnk írja — a hideg-szamosi villamos műveknél napszámos volt. A szegény ember egy szép napon arra ébredt fel, hogy felesége otthagya. Nemcsak ott hagyta, hanem megszökött a szeretőjével s nemcsak